

Kriminaliteta v SR Sloveniji leta 1987

(podatki organov za notranje zadeve)

Edo Posega in drugi*

Podatki so vzeti iz letnega poročila Uprave za zatiranje kriminalitete RSNZ SR Slovenije in delno tudi iz Statističnih podatkov o kriminaliteti v letu 1987, ki ga je izdelala Uprava za informatiko RSNZ.

Podatki veljajo za obdobje od 1. 12. 1986 do 30. 11. 1987. Zajemajo kazniva dejanja iz KZ SR Slovenije, KZ SFRJ, KZ drugih republik in pokrajin ter posebnih zveznih zakonov, ki pa predstavljajo le majhen odstotek kaznivih dejanj. Zajeti so tudi podatki o dejanjih izvršenih v tujini, saj v skladu s pozitivno zakonodajo, ovajamo tudi storilce za dejanja, ki so jih storili v tujini.

Tako kot v prejšnjih letih tudi letos niso upoštevana kazniva dejanja ogrožanja cestnega prometa in dejanja, ki so jih storili otroci. Kazniva dejanja, raziskana v letu 1987, prijavljena pa v prejšnjih letih, so omenjena pri splošnih podatkih o raziskanosti.

I. SPLOŠNI PODATKI O KAZNIVIH DEJANJH ZA LETO 1987

Delavci ONZ so v statističnem letu 1987 na tožilstva v SR Sloveniji in v druge republike vložili kazenske ovadbe za 35 421 kaznivih dejanj, to je 7,1 % manj kot leta 1986 (38 118) (glej tabelo 1).

Najbolj je padlo število kaznivih dejanj, ki jih zajema KZ SRS (— 2632) in to predvsem zaradi zmanjšanja števila dejanj iz XV. poglavja. Število kaznivih dejanj iz KZ SFRJ je bilo manjše za 77 dejanj, število dejanj po posebnih zveznih zakonih je bilo enako, poraslo pa je število KD po KZ drugih republik in pokrajin (+ 10).

Kazniva dejanja so bila razporejena po vrsti kriminalitete takole:

Kazniva dejanja	1986	1987	Indeks
— politična kriminaliteta	35	18	51,4
— gospodarska kriminaliteta	2 195	2 119	97,7
— splošna kriminaliteta	35 914	33 284	92,6
Skupaj	38 118	35 421	92,9

* Edo Posega in drugi, RSNZ, SR Slovenije.

Po posameznih UNZ pa je bilo obravnavano naslednje število kaznivih dejanj:

Celje	4801
Koper	1859
Ljubljana-mesto	8935
Murska Sobota	1844
Krško	1119
Postojna	627
Trbovlje	764
Nova Gorica	1385
Kranj	2758
Maribor	6164
Novo mesto	1956
Ljubljana-okolica	2374
Slovenj Gradec	739
ZEM	96

Iz teh podatkov je razvidno, da je bilo le na območju UNZ Postojna in Trbovlje v letu 1987 obravnavanih več kaznivih dejanj kot v letu 1986.

Preglednica 2 prikazuje kazniva dejanja po občinah in njihov delež v celotnem številu.

Število občin se v SR Sloveniji ni spremenilo in tako je odpadlo na posamezno od 65 občin 545 kaznivih dejanj. Največ kaznivih dejanj je bilo storjenih na območju občine Ljubljana-Center (2893), to je več kot na območjih UNZ Krško, Trbovlje in Slovenj Gradec. Drugače povedano, občina Ljubljana-Center je bila četrta uprava po številu kaznivih dejanj.

Med mesti je bila na prvem mestu Ljubljana (8853), nato Maribor (4047), Celje (1908), Novo mesto (1250), Ptuj (1176), Kranj (1026), v drugih slovenskih mestih pa število ni presegalo 1000 dejanj.

II. SPLOŠNA KRIMINALITETA

Na področju splošne kriminalitete je bilo obravnavanih 33 284 kaznivih dejanj, kar je v primerjavi z lanskim letom padec za 7,4 %. Delež te kriminalitete je 93,97 % vse kriminalitete, kar je za 0,6 % manj kot v lanskem letu. Poraslo je število kaznivih dejanj iz poglavij o svoboščinah in pravicah človeka in občana, o spolni nedotakljivosti in morali, človekovem zdravju, pravnem prometu, javnem redu in miru in splošni varnosti ljudi in premoženja.

Padlo je število kaznivih dejanj zoper življenje in telo, delovno razmerje in socialno varnost,

zakonsko zvezo, družino in mladino, čast in dobro ime, družbeno in zasebno premoženje, uradno dolžnost in javna pooblastila, pravosodje in varnost javnega prometa. Najbolj je padlo število kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje. Ta dejanja predstavljajo 85,7 % vseh dejanj splošne kriminalitete ali 80,5 % celotne kriminalitete.

S področja splošne kriminalitete bomo posebej prikazali tista poglavja, pri katerih število dejanj presega število 100.

Kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje (XV. poglavje KZ SRS)

Obravnavanih je bilo 28 535 kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, to je 2828 ali 9,1 % manj kot leta 1986. Ta dejanja so pomenila 80,5 % celotne kriminalitete ali 85,7 % splošne kriminalitete v naši republiki. V škodo družbenega premoženja je bilo zapisanih 9135 dejanj, v škodo zasebnega pa 19 400 dejanj. Po oceni delavcev ONZ so bili občani in družba s temi dejanji oškodovani za približno 5,6 milijarde din ali za 124,6 % več kot leto poprej.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj (po vrstnem redu glede na število primerov): Ljubljana-mesto 8055, Maribor 4900, Celje 3732, Kranj 2036, Ljubljana-okolica 1952, Koper 1531, Novo mesto 1453, Murska Sobota 1275, Nova Gorica 1065, Krško 795, Trbovlje 555, Slovenj Gradec 524, Postojna 467. Število teh dejanj se je, v primerjavi z letom prej, zmanjšalo na območju vseh uprav za notranje zadeve.

Na kratko bomo prikazali nekatere značilnosti posameznih dejanj iz XV. poglavja KZ SRS, ki smo jih našteali glede na število primerov.

a) Bilo je 13 057 navadnih tatvin: 4680 v škodo družbenega in 8377 v škodo zasebnega premoženja, skupna škoda je znašala 733 000 000 din. V primerjavi z letom 1986 se je število teh dejanj zmanjšalo za 3735, to je najbolj med vsemi vrstami kaznivih dejanj. Lahko domnevamo, da je na zmanjšanje števila navadnih tatvin vplivala stopnja prijavljivosti teh dejanj od občanov, ki so z njimi največkrat prizadeti in tudi določeno število tovrstnih dejanj, ki so zaradi inflacijskega učinka postala kazniva dejanja velikih tatvin.

b) Zapisali so 6109 vlomnih tatvin, to je 665 primerov manj kot leto prej. V škodo družbenega premoženja je bilo storjenih 1475 dejanj, 4634

dejanj pa v škodo zasebnega sektorja. Skupnost in posamezniki so bili s temi dejanji oškodovani za 730 milijonov din. V notranji strukturi vlomnih tatvin je padlo število večine posameznih vrst vlomov, poraslo je število vlomov v stanovanja, stanovanjske hiše, kulturno-zgodovinske objekte in zdravstvene ustanove. Če upoštevamo povečanje števila povratnikov tovrstnih vlomov, pa lahko domnevamo, da gre za tendenco k specializaciji, profesionalizaciji in organiziranosti storilcev tovrstnih kaznivih dejanj.

c) Bilo je 2419 poškodovanj tuje stvari in to je 172 primerov več kot leta 1986. Družbeno premoženje je bilo poškodovano v 927 primerih, zasebno premoženje pa v 1492 primerih. Skupna škoda je dosegla 327 milijonov din.

č) Kriminalisti in miličniki so obravnavali 2021 goljufij, to je 177 dejanj več kot leto prej. Družba je bila oškodovana z 807 dejanji, posamezniki pa s 1214 dejanji. Celotna škoda je znašala 879 milijonov din.

d) Bilo je 1373 tatvin koles, 15 v škodo družbenega in 1358 v škodo zasebnega premoženja, to je 366 dejanj manj kot leto prej. Škoda je znašala 104 milijone din.

e) Bilo je 1135 odvzemov motornih vozil, to je 70 primerov manj kot leto prej. Družbeno premoženje je bilo oškodovano s 103, zasebno premoženje pa s 1032 dejanji. Skupna škoda je znašala 189 milijonov din.

f) Zapisali so 1104 tatvin koles z motorjem in motornih koles, v škodo družbenega premoženja 11 takih vozil. Škoda je znašala 305 milijonov din. V primerjavi z letom 1986 se je število teh dejanj zmanjšalo za 43 primerov.

g) Bilo je 1223 velikih tatvin in to je 609 primerov več kot leto prej. V škodo družbenega premoženja je bilo izvršenih 545, v škodo zasebnega premoženja pa 678 dejanj. Škoda je dosegla 1,7 milijarde din.

h) Zapisali so 517 žepnih tatvin, to je 73 dejanj manj kot leto prej. 2 dejanji sta bili izvršeni v škodo družbenega premoženja. Škoda je znašala 26 milijonov din.

i) Delavci ONZ so obravnavali 180 ropov in roparskih tatvin, to je 36 dejanj več kot leto prej. Družba je bila oškodovana s 15 dejanji in posamezniki s 165 dejanji. Škoda je znašala 235 milijonov din.

j) Zapisali so 194 drznih tatvin, to je 50 več kot leto prej. V škodo družbenega premoženja je bilo 9 dejanj in v škodo zasebnega premoženja 185 dejanj. Škoda je znašala 30 milijonov din.

k) Bilo je 112 zatajitev ali 4 več kot leto prej, in to 93 dejanj v škodo družbenega premoženja in 19 dejanj na škodo zasebnega premoženja. Škoda je znašala 57 milijonov din.

l) Bilo je 37 požigov, to je 13 dejanj manj kot leta 1986. 6 dejanj je bilo izvršenih v škodo družbenega in 31 v škodo zasebnega premoženja. Škoda je bila 157 milijonov din.

m) Storilci so v 51 primerih ukradli avtomobil, od tega 10 v škodo družbenega sektorja. Leto prej je bilo 36 takih dejanj. Škoda je znašala 150 milijonov din.

n) Miličniki in kriminalisti so obravnavali še druga kazniva dejanja iz XV. poglavja KZ SRS, in sicer 470 prikrivanj, 207 nezakonitih vselitev, 22. izsiljevanj, 11 oderuštrev, 2 poškodovani ali uničeni stvari, ki so posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena itd.

Prikazali smo 14 vrst kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženja ter jih primerjali z letom 1986. Tako je moč ugotoviti, da se je leta 1987 število 8 vrst teh kaznivih dejanj zmanjšalo, 6 vrst pa povečalo.

Delavcem ONZ je uspelo raziskati 14 604 kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, to je 51,2 %. Raziskanost teh vrst dejanj je bila za 1,4 % boljša kot leto prej. Raziskali so vse primere izsiljevanj, oderuštrev, prikrivanj, nezakonitih vselitev in poškodovanja ali uničenja stvari, ki so posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena. Pri nekaterih drugih kaznivih dejanjih je odstotek raziskanosti tak: tatvine 48,3 %, velike tatvine 33,7 %, roparske tatvine 83,3 %, ropi 69,2 %, zatajitve 96,5 %, odvzem motornega vozila 70,5 %, goljufije 98,4 %, poškodovanja tuje stvari 63,9 % in požig 67,6 %.

Kazniva dejanja zoper življenje in telo (VI. poglavje KZ SRS)

Kazniva dejanja zoper življenje in telo so po številu na drugem mestu med kaznivimi dejanji splošne kriminalitete. V letu 1987 smo v Sloveniji obravnavali 1642 kaznivih dejanj zoper življenje in telo, kar predstavlja 4,6 % vse in 4,9 % splošne kriminalitete. Leta 1986 je bilo teh kaznivih dejanj 1684.

Obravnavanih je bilo 661 lahkih telesnih poškodb, 374 hudih telesnih poškodb, 51 poskusov umorov, 26 umorov, 18 posebno hudih telesnih poškodb, 5 povzročitev smrti iz malomarnosti, 2 detomora, 1 uboj na mah in 504 drugih kaznivih dejanj iz tega poglavja KZ. V primerjavi

z letom prej se je povečalo število kaznivih dejanj poskusov umora in detomorov, število vseh drugih kaznivih dejanj pa se je zmanjšalo.

Število tovrstnih kaznivih dejanj, ki so jih obravnavale posamezne uprave za notranje zadeve, je naslednje: Maribor 450, Celje 291, Novo mesto 132, Krško 131, Ljubljana-mesto 111, Kranj 104, Ljubljana-okolica 101, Murska Sobota 93, Nova Gorica 68, Koper 55, Slovenj Gradec 53, Postojna 30 in Trbovlje 24.

Delavci organov za notranje zadeve so raziskali 1633 teh kaznivih dejanj, kar pomeni, da je raziskanost dosegla 99,5 %. Neraziskanih je ostalo 5 hudih telesnih poškodb in 4 lahke telesne poškodbe.

Za kazniva dejanja zoper življenje in telo je značilno, da so v večini primerov storilci znani že takoj ob zaznavi kaznivih dejanj. Od 1642 kaznivih dejanj njihovi storilci niso bili takoj znani le v 245 primerih, to je v 14,9 %. Zanimivo pa je, da je pri najhujših kaznivih dejanjih, to je pri umorih, odstotek storilcev, ki niso bili znani takoj, sorazmerno visok. Od 26 storilcev jih je bilo neznanih in pozneje odkritih 10, kar pomeni 38,4 %.

Motivi kaznivih dejanj umorov so skoraj v vseh primerih zelo podobni. Gre za spore med sodelavci in znanci in spore med zakonci in sorodniki, pogosto v vinjenem stanju. Le v enem primeru je bilo dejanje storjeno iz koristoljubnosti, v enem pa je bil storilec duševni božnik.

Za storitev kaznivih dejanj umorov so storilci v 60 % primerov uporabili nož, v 25 % primerov so dejanje storili z udarci s predmeti, v 13 % z orožjem in v 7 % z udarci z roko. Orožje so za kaznivo dejanje uporabile vojaške osebe in lovci.

Od 1760 osumljencev kaznivih dejanj iz VI. poglavja KZ SRS jih je prvič storilo kaznivo dejanje 1146 (65,1 %), enkrat predkaznovanih je bilo 254 (14,4 %), dvakrat 137 (7,8 %), tri in večkrat pa 223 (12,7 %). Za enako kaznivo dejanje pa jih 1649 (93,7 %) še ni bilo nikdar obravnavanih, 83 (4,7 %) jih je bilo enkrat, 16 (0,9 %) dvakrat in 12 (0,7 %) tri in večkrat.

Kazniva dejanja zoper javni red in mir (XIX. poglavje KZ SRS)

Zoper javni red in mir je bilo storjenih 724 kaznivih dejanj (prejšnje leto 619), kar pomeni porast za 105 dejanj ali za 16,9 %.

Bilo je 466 dejanj nasilniškega obnašanja, 135 prepričitev uradnega dejanja uradni osebi, 40

primerov napada na uradno osebo, ko je ta opravljala naloge varnosti, 31 dejanj lažnega izdajanja za uradno osebo, 4 primeri igranja na srečo, 1 dejanje širjenja lažnih vesti, 3 primeri sodelovanja v skupini, ki je preprečila uradno dejanje uradni osebi in 44 drugih dejanj iz tega poglavja.

V primerjavi s prejšnjim letom se je opazno povečalo število dejanj nasilniškega obnašanja (za 112 primerov), preprečitve uradnega dejanja uradni osebi (za 15 primerov) in lažnega izdajanja za uradno osebo (za 6 primerov). Število ostalih dejanj se je zmanjšalo.

Upravne za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh dejanj: Celje 148, Ljubljana-mesto 124, Maribor 105, Ljubljana-okolica 82, Kranj 68, Murska Sobota 47, Nova Gorica 35, Slovenj Gradec 24, Novo mesto 23, Koper 23, Trbovlje 18, Krško 15 in Postojna 10.

Od skupnega števila kaznivih dejanj zoper javni red in mir je bilo raziskanih 720 primerov, kar pomeni 99,4 %, neraziskana pa so ostala 4 dejanja. Obravnavanih je bilo 880 osumljencev.

Kazniva dejanja zoper pravni promet (XVI. poglavje KZ SRS)

Kazniva dejanja zoper pravni promet so bila po številu na četrtem mestu med kaznivimi dejanji splošne kriminalitete. Leta 1986 jih je bilo 581, leta 1987 pa 722 ali 24,2 % več. Pomenila so 2 % celotne ali 2,1 % splošne kriminalitete. Bilo je 677 kaznivih dejanj ponarejanja listin in 45 drugih kaznivih dejanj.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale toliko kaznivih dejanj: Ljubljana-mesto 175, Murska Sobota 115, Nova Gorica 9, Krško 11, Postojna 10, Slovenj Gradec 9 in Trbovlje 8 k. d.

Miličniki in kriminalisti so odkrili storilce 721 kaznivih dejanj, kar pomeni, da je ostalo neraziskanih 0,1 % teh primerov; šlo je za ponarejanje listin.

Kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja (XX. poglavje KZ SRS)

Po številu kaznivih dejanj so ta dejanja na petem mestu med kaznivimi dejanji splošne kriminalitete. Obravnavanih jih je bilo 454, kar je za 29 ali 6,8 % več kot v letu 1986. Med vsemi

kaznivimi dejanji je ta delež 1,3 %, med splošno kriminaliteto pa 1,4 %.

Največ je bilo obravnavanih kaznivih dejanj povzročitve splošne nevarnosti, in sicer 158, sledijo huda kazniva dejanja zoper splošno varnost — 127, požarov iz malomarnosti je bilo 71, drugih kaznivih dejanj je bilo 52, povzročitev nevarnosti na deloviščih — 35, onesnaženj in uničenj človekovega življenjskega okolja pa je bilo obravnavanih 11. V primerjavi z letom prej se je povečalo število hudih kaznivih dejanj zoper splošno varnost, število ostalih kaznivih dejanj pa se je zmanjšalo, najbolj pa število k. d. povzročitev nevarnosti na deloviščih, saj jih je manj kar za 50,8 %.

Uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj zoper splošno varnost ljudi in premoženja: Celje 63, Ljubljana-mesto 56, Novo mesto 56, Maribor 55, Kranj 33, Trbovlje 30, Nova Gorica 29, Ljubljana-okolica 27, Slovenj Gradec 24, Murska Sobota 23, Krško 22, Postojna 16 in Koper 15.

Od 454 zaznanih kaznivih dejanj jih je delavcem ONZ uspelo raziskati 433 ali 95,4 %. Neraziskanih je ostalo 11 kaznivih dejanj povzročitev splošne nevarnosti, 4 požari iz malomarnosti, 2 hudi kaznivi dejanji zoper splošno varnost in 4 druga kazniva dejanja.

Kot smo omenili, je bilo v letu 1987 podanih 11 kazenskih ovadb zaradi kaznivih dejanj onesnaženja in uničenja človekovega življenjskega okolja. To je v primerjavi s skoraj vsakodnevnimi pojavi različnih onesnaženj v okolju, kjer živimo, sorazmerno malo.

Vedeti pa je treba, da več prijav podajo tudi inšpekcijske službe.

V vseh 11 primerih kaznivih dejanj je šlo za onesnaženje voda z naftnimi derivati ali škropivi. Onesnaževalci pa so bile delovne organizacije, kmetje in obrtniki.

Kazniva dejanja zoper svoboščine in pravice človeka in občana (VII. poglavje KZ SRS)

Ta kazniva dejanja so po številu med splošno kriminaliteto na istem mestu. Leta 1987 so jih delavci organov za notranje zadeve obravnavali 378, v letu 1986 pa 350. To pomeni, da se je število teh kaznivih dejanj povečalo za 8 %. Med celotnim številom vse kriminalitete je to 1,06 %, v številu splošne kriminalitete pa 1,13 %.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh kaznivih dejanj:

Celje 82, Maribor 76, Ljubljana-mesto 50, Nova Gorica 26, Murska Sobota 22, Ljubljana-okolica 21, Koper 20, Krško 17, Kranj 17, Trbovlje 16, Novo mesto 13, Postojna 11 in Slovenj Gradec 7.

Neraziskanih je ostalo 17 dejanj, to je 4,4 %.

Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo (XI. poglavje KZ SRS)

V obravnavanem obdobju so delavci ONZ obravnavali 293 kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in moralo, kar pomeni v primerjavi z lanskim letom (256) porast za 14,4 %. Skupna raziskanost je nekaj slabša, saj je ostalo neraziskanih 7,5 % dejanj, v lanskem letu pa jih je ostalo le 5,4 %. Povečanje števila gre predvsem na račun kaznivih dejanj spolnega napada na osebo mlajšo od 14 let in spolnega nasilja. Pri dejanjih po členu 103 se je veliko osumljenih z žrtvijo poznalo že pred dejanjem. Šlo je predvsem za sosede, znance ali pa celo sorodnike, ki so izkoriščali odsotnost staršev in zlorabljali otrokovo zaupanje. Več je bilo obravnavanih primerov, ko je bil osumljen oče ali očim oškodovanca. Osumljeni so dejanja izvrševali v daljšem obdobju, včasih tudi ob soglasju mater, ki pa si, zaradi strahu, dejanj niso upale prijaviti. V nekaj primerih so za dejanja izvedeli šele ob ugotovitvi otrokove nosečnosti, v zdravstvenih zavodih.

Ta kazniva dejanja predstavljajo 0,82 % vse kriminalitete ali 0,88 % splošne kriminalitete. Značilno je, da je poraslo število dejanj, ko storilec ob zaznavi ni bil znan, to pa je tudi vplivalo na padec celotne raziskanosti.

Kazniva dejanja zoper pravosodje (XVII. poglavje KZ SRS)

Delavci ONZ so obravnavali 170 kaznivih dejanj zoper pravosodje, med njimi 128 krivih ovadb in 42 drugih kaznivih dejanj. Ob 6,1 % padcu, oziroma 11 primerih, predstavlja tovrstna kriminaliteta 0,48 % skupne oziroma 0,51 % splošne kriminalitete, stopnja njene raziskanosti pa znaša 99,4 %.

UNZ so obravnavale naslednje število tovrstnih dejanj: Celje 32, Maribor in Novo mesto po 21, Kranj 17, Ljubljana-mesto 15, Murska Sobota 14, Krško 12, Nova Gorica 11, Trbovlje in Ljubljana-okolica 7, Koper in Slovenj Gradec

po 5 in Postojna 3. Javnim tožilstvom je bilo ovadenih 178 osumljencev, oziroma 9,65 % manj kot prejšnje obdobje.

Kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in mladino (X. poglavje KZ SRS)

Tovrstna kazniva dejanja so ena izmed tistih, kjer so najpogostejše žrtve mladoletniki in otroci. Zato ONZ namenjajo odkrivanju in raziskovanju teh dejanj, upoštevajoč njihovo izjemno prikritost, vso pozornost. Kljub temu se je število obravnavanih kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in mladino v letu 1987 znižalo za 16 kaznivih dejanj v primerjavi z letom 1986. Glede na to, da je bilo odkritih in raziskanih 127 kaznivih dejanj, predstavlja to zmanjšanje 12 %. Delež teh dejanj v celotni kriminaliteti znaša 0,35 %, v splošnem pa 0,38 %.

Odkrita in raziskana dejanja seveda predstavljajo predvsem število dejanj, ki so jih ONZ uspeli odkriti. Zavedati se moramo, da je temno polje na tem področju obsežno.

Posamezne UNZ so obravnavale na svojem območju: Maribor 43, Celje in Ljubljana-mesto po 18, Novo mesto 16, Kranj 7, Ljubljana-okolica 6, Krško 5, Murska Sobota 3 in Koper, Nova Gorica, Trbovlje, Slovenj Gradec ter Postojna po 2 kaznivi dejanji. Odkrito je bilo tudi 1 kaznivo dejanje storjeno izven SR Slovenije.

Kazniva dejanja zoper druge družbene vrednote (XXII. poglavje KZ SFRJ)

V Sloveniji je bilo v letu 1987 storjenih 113 kaznivih dejanj zoper druge družbene vrednote, to je kar 83 primerov manj kot leto prej oziroma za 42,4 % manj kot prejšnje leto. V skupnem številu kriminalitete predstavljajo ta dejanja 0,31 %, znotraj splošne kriminalitete pa 0,34 %.

Delavci ONZ so obravnavali 19 kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa z mamili, 24 primerov omogočanja uživanja mamil in 70 drugih dejanj. Neraziskana sta ostala le dva primera neupravičene proizvodnje in prometa z mamili. Ta dejanja so sicer številčno najbolj padla v primerjavi s prejšnjim obdobjem.

Posamezne uprave so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj: Nova Gorica 48, Koper 33, Ljubljana-mesto 14, Maribor 7, Slovenj Gradec 5, Murska Sobota 4, Kranj 2, nobenega pri-

mera pa niso obravnavali v Celju, Krškem, Ljubljana-okolici, Novem mestu, Postojni in Trbovljah. Javnim tožilstvom je bilo ovadenih 265 osumljencev, oz. 40,5 % manj kot v prejšnjem obdobju.

III. GOSPODARSKA KRIMINALITETA

Delavci v organih za notranje zadeve so leta 1987 obravnavali 2119 kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete, to je 2,3 % manj kot leta 1986, ko je bilo 2169 takih dejanj. V to zvrst smo uvrstili 4 skupine kaznivih dejanj iz KZ SRS (kazniva dejanja zoper samoupravljanje, zoper delovno razmerje in socialno varnost, zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva ter zoper uradno dolžnost in javna pooblastila), 3 skupine kaznivih dejanj iz KZ SFRJ (kazniva dejanja zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga, kazniva dejanja uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost ter kazniva dejanja v zvezi z mamili) in kazniva dejanja po posebnih zveznih zakonih (carinski zakon, zakon o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino ter zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev).

Med temi dejanji je bilo 338 gozdnih tatvin, 51 primerov nezakonitega lova in ribolova ter 7 primerov uničevanja gozdov, ki ne pomenijo prave gospodarske kriminalitete. To velja še za nekatera druga dejanja, kot so na primer izdajanja nekritega čeka pod 100 000 din, neorganizirane oblike kupčevanja z zlatim denarjem in tujo valuto, neorganizirane oblike nedovoljene trgovine, itd. Zato poznavalci govorijo o pravi gospodarski kriminaliteti, ki ne obsega prej naštetih dejanj. Tako so leta 1987 v pravo gospodarsko kriminaliteto uvrstili 1429 dejanj, to je 67,4 % dejanj, ki so sicer uvrščena na področje gospodarske kriminalitete.

Celotna škoda, ki so jo povzročila kazniva dejanja te vrste, je bila ocenjena na 5,5 milijarde dinarjev ali za 150 % več kot leta 1986.

Uprave za notranje zadeve so obravnavale toliko kaznivih dejanj: Celje 294, Koper 135, Kranj 199, Krško 81, Ljubljana-mesto 223, Ljubljana-okolica 151, Maribor 315, Murska Sobota 220, Nova Gorica 80, Novo mesto 180, Postojna 73, Slovenj Gradec 81 in Trbovlje 82. V letu 1987 se je, v primerjavi z letom prej, povečalo število kaznivih dejanj na območju Uprave za notranje

zadeve Celje, Koper, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Slovenj Gradec, drugod pa se je število dejanj zmanjšalo.

Delavci organov za notranje zadeve so ovadili pristojnim javnim tožilstvom 2532 osumljencev in to je 23 oseb več kot leto prej.

Sedaj bomo prikazali nekaj značilnosti vseh poglavij iz kazenskih zakonov, ki jih štejemo med gospodarsko kriminaliteto, in sicer po vrstnem redu glede na število primerov.

Kazniva dejanja zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva (XIV. poglavje KZ SRS)

Miličniki in kriminalisti so obravnavali 1693 kaznivih dejanj zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, to so 3 kazniva dejanja manj kot leto prej. Ta dejanja so pomenila 4,78 % vse kriminalitete in 79,9 % gospodarske kriminalitete.

Največ je bilo teh kaznivih dejanj: 338 gozdnih tatvin (leto prej 300), 306 poneverb (310), 159 primerov nedovoljene trgovine (148), 156 grabežev (111), 155 primerov zatajitev davščin in drugih družbenih dajatev (81), 121 neupravičenih uporab (120), 114 ponareditev poslovnih listin (111), 102 primera zlorabe položaja ali pravic odgovorne osebe (197), 71 primerov nevestnega gospodarjenja (98), 43 primerov nezakonitega lova (51), 42 primerov zlorabe pooblastil (40), 30 primerov nedovoljenega razpolaganja s stanovanji (35), 17 primerov neupravičenega sprejemanja daril (29), 15 primerov neupravičenega dajanja daril (29), 11 primerov nevestnega ravnanja z zaupanim družbenim premoženjem (20), itd.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število kaznivih dejanj: Maribor 243, Celje 213, Murska Sobota 195, Novo mesto 163, Ljubljana-mesto 159, Kranj 144, Ljubljana-okolica 136, Koper 101, Krško 79, Trbovlje 78, Nova Gorica 62, Postojna 61 in Slovenj Gradec 57.

Raziskali so 1611 teh kaznivih dejanj ali 89,5 %. Neraziskanih je ostalo 71 gozdnih tatvin in 11 primerov nezakonitega lova.

Ovadili so 1988 osumljencev, to je 8 manj kot leto prej.

Kazniva dejanja zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga (XVIII. poglavje KZ SRS)

ONZ so obravnavali 213 kaznivih dejanj zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga, kar predstavlja porast za 18 primerov, oziroma 9,2 %, glede na leto 1986. Ta kazniva dejanja predstavljajo 0,60 % skupne oziroma 9,96 % gospodarske kriminalitete.

Notranjo strukturo predstavljajo naslednja kazniva dejanja: izdaja nekritih čekov 132 (lani 119), kupčevanje z zlatim denarjem in tujo valuto 54 (42), ponarejanje vrednotnic 35 (26), ponarejanje denarja 8 (12), neupravičeno posredovanje ali zastopanje v zunanjetrgovinskem poslovanju 6 (11), nelojalna konkurenca v zunanjetrgovinskem poslovanju 2 (1) in druga kazniva dejanja 1 (2).

Raziskanih je bilo 208 kaznivih dejanj oziroma 97,6 %. Neraziskani so ostali štirje primeri ponarejanja vrednotnic in en primer izdaje nekritega čeka. Na območju posameznih uprav je bilo obravnavanih naslednje število kaznivih dejanj: Celje 62, Ljubljana-mesto 45, Kranj 30, Maribor 26, Ljubljana-okolica 10, Murska Sobota 7, Novo mesto 6, Krško in Postojna po 5 in Slovenj Gradec 3. Javnim tožilstvom je bilo ovadenih 228 osumljencev oz. 24 več kot prejšnje leto.

Kazniva dejanja zoper uradno dolžnost in javna pooblastila (XVII. poglavje KZ SRS)

Miličniki in kriminalisti so obravnavali 39 kaznivih dejanj zoper uradno dolžnost in javna pooblastila, to je 14 kaznivih dejanj manj kot leto prej, kar pomeni zmanjšanje za 26,5 %. Tvorila so 0,1 % vse kriminalitete in 1,8 % gospodarske kriminalitete.

Med dejanji je bilo 25 primerov dajanja podkupnine (lani 22), 5 primerov grdega ravnanja z zlorabo uradnega položaja (4), 5 primerov zlorab uradnega položaja ali uradnih pravic (18), 2 ponareditve ali uničenja uradnih listin (4) in 1 primer jemanja podkupnine (2).

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale toliko kaznivih dejanj: Kranj 7, Ljubljana-mesto 5, Maribor 5, Celje 4, Novo mesto 4, Koper 4, Postojna 2, Trbovlje 2 in Krško, Nova Gorica ter Murska Sobota po 1 kaznivo dejanje. Upravi za notranje zadeve Ljubljana-okolica in

Slovenj Gradec teh kaznivih dejanj nista obravnavali. Vsa kazniva dejanja so bila raziskana. Ovdali so 39 osumljencev.

Kazniva dejanja zoper delovna razmerja in socialno varnost (IX. poglavje KZ SRS)

Delavci v ONZ so leta 1987 obravnavali 33 kaznivih dejanj zoper delovno razmerje in socialno varnost, to je 2 kaznivi dejanji manj kot leto prej ali 5,8 %. Pomenila so 0,09 % vse in 1,5 % gospodarske kriminalitete.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale toliko teh dejanj: Maribor 17, Celje 8, Nova Gorica 3, Novo mesto 2, Murska Sobota, Kranj, Trbovlje po 1 kaznivo dejanje, druge uprave pa niso obravnavale takih primerov. Vsa kazniva dejanja so bila raziskana. Ovadenih je bilo 33 osumljencev.

Kazniva dejanja zoper samoupravljanje (VIII. poglavje KZ SRS)

V letu 1987 je bilo 17 kaznivih dejanj in je število ostalo enako kot v letu 1986. Od skupnega števila 35 421 kaznivih dejanj predstavljajo le 0,04 %. Posamezne UNZ beležijo teh 17 kaznivih dejanj takole: Celje 4, Ljubljana-okolica 1, Maribor 7, Krško 1, Trbovlje 1, Slovenj Gradec, Postojna in Nova Gorica pa tudi vsaka po 1. Druge uprave niso obravnavale teh dejanj.

Med temi dejanji je bilo 8 kršitev samoupravljanja (9), 3 kršitve pravic do samoupravljanja (1), 5 zlorab samoupravljanja (5) in 1 ponareditev volilnih rezultatov (0).

Miličniki in kriminalisti so raziskali vsa ta dejanja in ovadili 23 osumljencev, leto prej pa 18.

Kazniva dejanja uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost (XIX. poglavje KZ SRS)

Leta 1987 je bilo v SR Sloveniji obravnavanih 16 kaznivih dejanj uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost, kar predstavlja porast za 10 primerov oz. 166,6 % glede na prejšnje leto. Notranjo strukturo predstavljajo naslednja kazniva dejanja: zloraba uradnega položaja 11, grabež v zvezi z zlorabo uradnega položaja 2 in ponareditev uradnih listin 3 primeri.

Vsa navedena kazniva dejanja so raziskana, predstavljajo pa 0,04 % vse in 0,75 % gospodarske kriminalitete. 7 primerov so obravnavali v Kranju, 4 v Slovenj Gradcu, 3 v Kopru ter po 1 v Mariboru in Krškem. Javnim tožilstvom je bilo ovadenih 21 osumljencev, oziroma 13 več kot prejšnje leto.

Kazniva dejanja po posebnih zveznih zakonih

a) Kazniva dejanja po Carinskem zakonu

V obdobju 1987 so UNZ v SR Sloveniji obravnavale skupno 48 kaznivih dejanj po carinskem zakonu, kar je 11 manj kot v letu 1986. Od skupnega števila 35 421 kaznivih dejanj je to le 0,13 odstotka.

Opazno je, da je ta kazniva dejanja obravnavala večina (9) UNZ v SRS. Po UNZ je številčno stanje naslednje: Ljubljana-okolica 4, Kranj 8, Maribor 5, Novo mesto 5, Slovenj Gradec 5 (čl. 362, 1-krat), Postojna 4, Nova Gorica 4 (čl. 362, 1-krat), Koper 1 in Murska Sobota 12.

Vsa ta dejanja so raziskana, ovadenih pa je bilo 67 osumljencev.

b) Kazniva dejanja iz Zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih

V letu 1987 je bilo v SR Sloveniji registriranih skupaj 15 kaznivih dejanj iz navedenega zakona, kar predstavlja od števila 35 421 0,04 % kaznivih dejanj. Ta kazniva dejanja so obravnavale UNZ in to: Kranj 1, Celje 1, Maribor 7, Slovenj Gradec 5 in v Kopru 1. Druge UNZ teh kaznivih dejanj niso obravnavale.

Vsa kazniva dejanja so bila raziskana in osumljeni — 15, ovadeni javnim tožilstvom.

Nadalje sta bili še 2 kaznivi dejanji iz Zakona o zavarovanju plačil..., ki ju je zabeležila in obravnavala UNZ Celje in 2 kaznivi dejanji iz »drugih zakonov«, katera je obravnavala UNZ Ljubljana-mesto. Za vsa ta kazniva dejanja so bili storilci ovadeni javnim tožilstvom.

IV. POLITIČNA KRIMINALITETA

Med politično kriminaliteto so bila obravnavana kazniva dejanja iz naslednjih poglavij: kazniva dejanja zoper temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ — XV. poglavje, kazniva dejanja zoper človečnost in mednarodno pravo — XVI. poglavje in

kazniva dejanja zoper ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije — XVII. poglavje.

V letu 1987 so delavci organov za notranje zadeve obravnavali 18 kaznivih dejanj s političnim obeležjem, prejšnje leto pa 37, kar pomeni zmanjšanje teh dejanj za 51,3 %. Pomenila so 0,05 % vseh kaznivih dejanj.

Obravnavali so 3 dejanja žalitve SFRJ (16,6 % od vseh dejanj s političnim obeležjem), 11 primerov zbujanja narodnostne, rasne ali verske nestrpnosti (61,1 %), 2 dejanji sovražne propagande (11,1 %), 1 dejanje vojnega hudodelstva zoper civilno prebivalstvo (5,6 %) in 1 primer združevanja za sovražno delovanje (5,6 %).

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh dejanj: Celje 1, Nova Gorica 2, Koper 1, Kranj 1, Ljubljana-mesto 5, Ljubljana-okolica 1, Maribor 3, Murska Sobota 1, Novo mesto 1, Krško in Postojna 1; Slovenj Gradec in Trbovlje pa teh dejanj nista obravnavala.

Za kazniva dejanja s političnim obeležjem je bilo prijavljenih 19 oseb, raziskanih je bilo 14 ali 77,7 % kaznivih dejanj, neraziskana pa so ostala 4.

V. RAZISKOVANJE KRIMINALITETE

V tem poglavju so obdelana kazniva dejanja od zaznave dalje. Najprej bi si ogledali, kako so delavci ONZ zvedeli za kaznivo dejanje. Od 35 421 dejanj so oškodovanci prijavili za 17 412 dejanj, kar znaša 49,25 % in je delež skoraj isti kot lansko leto. Delavci ONZ so pri svojem delu zaznali 8901 dejanj ali 25,13 %, kar je v primerjavi z lanskim letom porast za 0,53 %. Oškodovane ustanove ali druge gospodarske organizacije so prijavile 4676 dejanj ali 13,20 %, to je padec za 1,6 %, neoškodovane organizacije so prijavile 4080 dejanj ali 11,52 %, to je za 0,92 % več kot lansko leto. Organi inšpekcij so prijavili 116 dejanj ali 0,33 % (isto kot lansko leto), na račun samoovadb, anonimnih ovadb in drugih načinov pa so zvedeli še za 236 ali 0,66 % dejanj.

Ob zaznavi je bil storilec neznan v 23 580 primerih ali 66,5 %, pri ostalih 33,5 % dejanj pa je bil storilec znan. Kljub temu, da je tudi ob znanem storilcu potrebno narediti še precej, da lahko na TJT gre ovadba na podlagi utemeljenega suma, pa predstavlja pravo raziskovanje za tista dejanja, kjer storilec ni bil znan. Delavci

ONZ so raziskali 9478 ali 40,1 % takih dejanj. V primerjavi z lanskim letom je to porast za 2 %. Delež dejanj, ko ob zaznavi storilec ni bil znan, je pri naslednjih upravah bil višji od slovenskega povprečja: Ljubljana-mesto 81,7 %, Nova Gorica 75,3 %, Trbovlje 71,4 %, Ljubljana-okolica 70 % in Novo mesto 67,4 %, bistveno nižji delež pa je imela UNZ Krško — 48,3 %.

Za prikaz dela delavcev ONZ na področju zatiranja kriminalitete je potrebno prikazati tudi raziskovanje kaznivih dejanj iz preteklih obdobj, ki pa so bila raziskana leta 1987. Teh je bilo 610, skoraj vsa (561), so bila za kazniva dejanja iz XV. poglavja KZ SRS. Ob upoštevanju še teh dejanj je celotna raziskanost višja še za 1,7 %.

Neraziskanih je ostalo 14 102 dejanj ali 39,8 %, kar je ugodnejše kot lansko leto, ko je teh dejanj ostalo 41,7 %. Boljšo raziskanost kot je slovensko povprečje, beležijo na UNZ Celje (61 %), v Mariboru (64,2 %), Murski Soboti (72,2 %), Novem mestu (60,3 %), Trbovljah (75,7 %), Slovenj Gradcu (69,1 %), Postojni (64,8 %), Ljubljana-okolici (63,7 %), Krškem (66,4 %), ter Kranju (66,7 %). Pod republiškim povprečjem pa je ostala raziskanost na UNZ Nova Gorica (58,7 %), Koper (59,3 %) in Ljubljana-mesto (49,4 %).

VI. SPLOŠNI PODATKI O OSUMLJENCIH

Delavci UNZ so v Sloveniji leta 1987 prijavili na TJT 25 945 oseb, za katere je obstajal utemeljen sum, da so storili kaznivo dejanje. V primerjavi z letom 1986 je to 5,8 % manj osumljencev ali 1608 oseb manj. Številko 25 945 pa je potrebno razložiti. Ovađenih je bilo namreč le 16 509 oseb, s tem, da so bili prijavljeni na TJT zaradi različnih kaznivih dejanj. Od tega števila jih je bilo 13 137 prijavljenih enkrat, 1912 oseb dvakrat, 551 trikrat, 269 štirikrat, 182 petkrat, 85 šestkrat, 63 sedemkrat, 55 osemkrat in 255 storilcev devetkrat ali večkrat.

Delavcem ONZ so pri raziskovanju kaznivih dejanj in odkrivanju storilcev pomagali oškodovanci, neoškodovani občani, pa tudi drugi dejavniki družbene samozaščite. Od celotnega števila so delavci ONZ ugotovili 15 046 osumljencev ali 60 %. Ob zaznavi dejanja je bilo 7945 ali 30,6 % storilcev znanih takoj. Oškodovanci sami so odkrili 1969 (7,6 %), drugi, neoškodovani občani 784 oseb (3,1 %), inšpekcijske službe so ugotovile 42 osumljencev (0,2 %), ostali pa so odkrili 46 osumljencev (0,21 %).

Med upravami za notranje zadeve so glede na delež storitev, ki so jih odkrili delavci ONZ, bili najbolj uspešni v Trbovljah, kjer so odkrili 601 storilca ali 86,1 % vseh storilcev, sledijo Nova Gorica (882 — 73,5 %), Celje (2493 — 70,8 %), Ljubljana-mesto (3722 — 68,2 %), Ljubljana-okolica (1154 — 62,8 %), Krško (501 — 60,5 %), Koper (718 — 53,3 %), Novo mesto (846 — 53,1 %), Postojna (252 — 51,3 %), Murska Sobota (777 — 50,4 %), Maribor (2061 — 43,6 %), Kranj (849 — 40,8 %) in Slovenj Gradec (202 — 33,1 %).

Po upravah za notranje zadeve so obravnavali naslednje število osumljencev: Celje 3521, Nova Gorica 1118, Koper 1437, Kranj 2151, Ljubljana-mesto 5454, Maribor 4729, Novo mesto 1594, Krško 828, Ljubljana-okolica 1837, Postojna 491, Slovenj Gradec 611 in Trbovlje 698.

Med osumljenci so bili kar 16 603 delavci (63,9 %), nato so bili nezaposleni (7784 — 30 %) in nato dijaki in študentje (2669 — 10,3), ostale kategorije pa so zastopane v bistveno manjšem številu.

V roku 24 ur je bilo prijetih 1,09 % vseh osumljenih.

Od skupnega števila ovađenih oseb, 16 509, je bilo povratnikov 3004 ali 18,2 %. Med njimi je bilo največ takih, ki so bili enkrat predkaznovani (1739, kar je 10,5 % vseh osumljencev ali 57,9 % povratnikov), dvakrat ali večkrat pa je bilo predkaznovanih 1267, kar je 7,7 % vseh osumljencev in 42,1 % vseh povratnikov. Med 3004 povratniki je bilo tudi 1008 specialnih povratnikov, kar je 6,1 % vseh osumljencev ali 33,5 % povratnikov. Za podobna kazniva dejanja so bili predkaznovani enkrat 709 osumljencev, kar je 70,3 % vseh specialnih povratnikov ali 23,6 % vseh povratnikov. Dvakrat je bilo za podobna dejanja predkaznovanih 209 osumljenih, to predstavlja 20,7 % vseh specialnih povratnikov in 6,9 % vseh povratnikov. Trikrat ali večkrat pa je bilo obravnavanih 90 specialnih povratnikov, to je 9 % vseh specialnih povratnikov in 3 % vseh povratnikov.

Delavci ONZ smejo v »izjemnih« primerih odrediti zoper osumljene tudi pripor po členu 196 ZKP. V lanskem letu je bil pripor odrejen zoper 416 osumljenih, to je na 60,9 osumljencev 1 pripor. Večina priporov je bila odrejena pri zbiranju obvestil za kazniva dejanja iz XV. poglavja KZ SRS (1 pripor na 43,3 % osumljenca ali 35,1 % kaznivega dejanja).

VII. KRIMINALITETA MLADOLETNIKOV

Organi za notranje zadeve so v letu 1987 obravnavali 4806 mladoletnih oseb zaradi suma storitve 3453 kaznivih dejanj. Število obravnavanih mladoletnikov se je zvišalo v primerjavi z letom 1986 za 3,5 % ali 163 oseb, število odkritih kaznivih dejanj pa se je v letu 1987 povečalo le za 31 kaznivih dejanj.

Kazniva dejanja, ki so jih storili mladoletniki, so v letu 1987 predstavljala 9,7 % vse kriminalitete v SR Sloveniji, mladoletni osumljenci pa 18,5 % vseh osumljenih oseb. Dejanja mladoletnikov obenem pomenijo 23,6 % vse raziskane kriminalitete.

Zato lahko upoštevajoč zgolj statistične pokazatelje rečemo, da je mladoletniška kriminaliteta v letu 1987 ostala na ravni lanskoletne kriminalitete mladih.

Kolikor pa se ozremo na večletna gibanja mladoletniške kriminalitete, ki so stalno padala, nam podatki v letu 1987 pravzaprav kažejo porast mladoletniške kriminalitete. Trend padanja se je ustavil s porastom števila naslednjih kaznivih dejanj mladoletnikov v letu 1987, v primerjavi z letom prej: velikih tatvin (21 % ali 162 kaznivih dejanj več), ponarejanja listin, goljufij, poškodovanja tuje stvari; zmanjšanje števila kaznivih dejanj pa še vedno spremljamo pri najštevilnejših kaznivih dejanj mladoletnikov, tatvinah (— 11 % ali 173 kaznivih dejanj manj), kar je predvsem posledica selektivnejšega ukrepanja organov za notranje zadeve.

Pregled strukture mladoletniške kriminalitete v letu 1987 nam v primerjavi z letom 1986 ne kaže bistvenih sprememb. Še vedno so na prvem mestu kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje 92,26 % (v zvezi s katerimi je bilo obravnavanih 4468 mladoletnikov, 2057 mladoletnikov osumljenih tatvin, 298 odvzema motornega vozila, 428 poškodovanja tuje stvari, 127 prikrivanja, 139 velike tatvine). Sledijo kazniva dejanja zoper pravni promet (1,76 %) in nato kazniva dejanja zoper življenje in telo (1,21 %), od katerih je bilo storjenih največ hudih telesnih poškodb 17, lahkih telesnih poškodb 16, beležimo pa tudi 1 poskus umora, ki ga je storila mladoletna oseba. K tem dejanjem, ki bi jih lahko opredelili kot nasilna, dodajamo še podatke o kaznivem dejanju nasilniškega obnašanja, ki jih je bilo v letu 1987 — 31, storili pa so jih mladoletniki.

In kateri kraj in objekt najbolj privlači mladoletnike, da storijo kaznivo dejanje kriminalitete? Pri tatvinah so to seveda veleblagovnice, osebna vozila, samopostrežbe, stanovanja, šolski prostori ter garderobe, kjer jih najbolj zanimajo denar in devizna sredstva, dragocenosti, tehnični predmeti, oblačila ter alkohol. Z vlomnimi tatvinami najpogosteje napadajo osebna vozila, hiše (stanovanjske objekte), šole, garaže, kioske in počitniške hišice. Zanimiva so tudi kazniva dejanja poškodovanja tuje stvari, kjer je njihova agresija usmerjena predvsem na bivalno okolico (notranjost in zunanost stanovanjskih blokov in zasebnih hiš) ter javne naprave (telefonske govornice, prometna signalizacija, javna razsvetljava, itd.).

Pri kaznivih dejanjih zoper pravni promet beležimo največ dejanj ponarejanja listin (mesečnih vozovnic, hranilnih knjižic, smučarskih kart in številc na motornih kolesih).

Do kaznivih dejanj zoper življenje in telo pa prihaja predvsem zaradi vinjenosti mladoletnikov, ob prepirih, nenadnih in brezrazložnih pretepih, zaradi deklet, nadlegovanj, lastnine, pa tudi družinski konflikti so povod za ta dejanja.

Dejanja po upravah

Statistično se je kriminaliteta mladoletnikov povečala le na 6 upravah za notranje zadeve v SR Sloveniji, in sicer številčno najbolj na območju UNZ Maribor, kjer je bilo 747 kaznivih dejanj mladoletnikov, sledijo pa Kranj z 260 kaznivimi dejanji, Murska Sobota z 200 kaznivimi dejanji in Celje s 491 kaznivimi dejanji mladoletnikov. Porast kaznivih dejanj beležimo tudi v Krškem — 83 kaznivih dejanj in Trbovljah — 78 kaznivih dejanj.

V okviru ostalih uprav so mladoletniki po predstavljenih statističnih pokazateljih v letu 1987 storili manj kaznivih dejanj kot v letu 1986. Po padcu mladoletniške kriminalitete prednjačijo Postojna 32 kaznivih dejanj, Ljubljana-okolica 196 kaznivih dejanj, Nova Gorica 125 kaznivih dejanj. Padec kaznivih dejanj pa evidentiramo tudi na območju UNZ Slovenj Gradca 81 kaznivih dejanj, Kopra 123 kaznivih dejanj, Ljubljana-mesto 874 kaznivih dejanj in Novega mesta 159 kaznivih dejanj.

V letu 1987 je bilo od celotnega števila osumljenih mladoletnikov (4806) obravnavanih 88,7 % fantov in 11,2 % deklet. Po starostni strukturi pa

beležimo 40,56 % mlajših mladoletnikov in 59,42 % starejših mladoletnikov. Podatki o številčni udeležbi osumljencev pri posameznih vrstah kaznivih dejanj pa so razvidni iz preglednice.

Po vseh upravah za notranje zadeve v SR Sloveniji beležijo gibanja števila mladoletnih osumljencev skladno z gibanjem kriminalitete mladoletnikov. Posamezne uprave so tako obravnavale: Celje 697 mladoletnih osumljencev, Koper 166, Kranj 323, Krško 87, Ljubljana-mesto 1327, Ljubljana-okolica 329, Maribor 1021, Murska Sobota 237, Nova Gorica 178, Novo mesto 196, Postojna 46, Slovenj Gradec 98 in Trbovlje 92 mladoletnih osumljencev.

MLADOLETNI OSUMLJENCI V SLOVENIJI LETA 1987

Kaznivo dejanje zoper	Število osumljencev		
	vsi	mladoletniki	%
1	2	3	4
— življenje in telo	1 760	51	2,9
— svoboda in pravice človeka in občana	426	51	12,0
— samoupravljanje	23	—	
— delovno razmerje in socialno varnost	36	—	
— zakonsko zvezo, družino in mladino	132	1	0,7
— spolno nedotakljivost in moralo	288	23	8,0
— čast in dobro ime	41	2	4,9
— človekovo zdravje	9	—	
— upravljanje družb. sred. in naravna bogastva	1 988	18	0,9
— družbeno in zasebno premoženje	18 082	4468	24,7
— pravni promet	754	72	9,5
— uradno dolžnost in javna pooblastila	42	—	
— pravosodje	178	6	3,4
— javni red in mir	880	48	5,4
— splošno varnost ljudi in premoženja	532	23	4,3
— varnost javnega prometa	78	1	1,3
Skupaj	25 249	4764	18,8

Kaznivo dejanje zoper	Število osumljencev		
	vsi	mladoletniki	%
1	2	3	4
— temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ	13	2	15,4
— človečnost in mednarodno pravo	2	—	
— ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije	4	—	
— gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga	228	6	2,6
— uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih	21	—	
— oborožene sile	—	—	
— druge družbene vrednote	265	33	12,4
— dogovor in združitev za izvrševanje k d., določitev z zveznim zakonom	—	—	
Skupaj KZ SFRJ	534	41	7,6
k. d. po KZ SR in AP	75	1	1,3
k. d. po posebnih zveznih zakonih	87	—	
Skupaj	25 945	4806	18,5

VIII. SKLEP

Splošna kriminaliteta

Pri splošni kriminaliteti se je predvsem povečalo število težjih premoženjskih deliktov (vlomi, ropi, tatvine delov motornih vozil). Narašča tudi število deliktov z elementi nasilja (telesne poškodbe, kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost). Zaradi slabše delovne discipline in zastarele tehnologije je bilo več delovnih nesreč, strojelomov in napak v proizvodnih procesih. Materialna škoda, ki je nastala na družbenem in zasebnem premoženju s kaznivimi dejanji, je znašala 14,1 milijarde dinarjev. V družbenem sektorju je prevladovala škoda, povzročena s kaznivimi dejanji iz XIV. poglavja (55,4 % vse škode v tem sektorju), na področju zasebnega

PREGLEDNICA I

Kaznivo dejanje zoper	Število	%
1	2	3
— življenje in telo	1 642	4,64
— svoboščine in pravice človeka in občana	378	1,06
— samoupravljanje	17	0,05
— delovno razmerje in socialno varnost	33	0,05
— zakonsko zvezo, družino in mladino	127	0,36
— spolno nedotakljivost in moralo	293	0,83
— čast in dobro ime	39	0,02
— človekovo zdravje	7	
— upravljanje družb. sred. in naravna bogastva	1 693	4,78
— družbeno in zasebno premoženje	18 535	80,56
— pravni promet	722	2,04
— uradno dolžnost in javna pooblastila	39	0,11
— pravosodje	170	0,41
— javni red in mir	724	2,04
— splošno varnost ljudi in premoženja	454	1,28
— varnost javnega prometa	54	0,15
SKUPAJ KZ SRS	34 927	98,60

Kaznivo dejanje zoper	Število	%
1	2	3
— temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ	14	
— človečnost in mednarodno pravo	1	
— ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije	3	
— gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga	213	
— uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih	16	
— oborožene sile	—	
— druge družbene vrednote	114	
SKUPAJ KZ SFRJ	361	1,02
— K. D. po posebnih zveznih zakonih	67	
— K. D. po KZ drugih SR in SAP	66	
SKUPAJ	133	0,38
SKUPAJ	35 421	100

premoženja pa je prevladovala škoda zaradi kaznivih dejanj iz XV. poglavja KZ SRS (kar 91,8 % vse škode).

Med osumljenci je bilo prijetih več storilcev, ki so bili prvokrat obravnavani, pa tudi več specialnih povratnikov, kar kaže, da delavci ONZ poznajo in spoznavajo obe kategoriji osumljenec. Ob upadanju števila osumljenec ter števila kaznivih dejanj pa je opaziti, da so obravnavali več mladoletnikov. Raziskanih je bilo tudi precej kaznivih dejanj iz prejšnjih obdobij, kar kaže na strokovno in vztrajno delo, posebej ob podatku, da je bilo med rešenimi dejanji večina težjih kaznivih dejanj.

Gospodarska kriminaliteta

Gospodarska kriminaliteta, ki so jo delavci organov za notranje zadeve odkrili v letu 1987, ni resnični odraz stanja na tem področju. Raz-

giban razvoj materialnih sredstev in proizvodnih sil, ki ga spremljajo določena protislovja in težave, zahteva nenehne napore družbe v boju zoper vzroke in nosilce antisamoupravnih in drugih družbeno negativnih pojavov, zlasti pri poslovanju v gospodarstvu in pri varstvu družbene lastnine. Žal v tej borbi ostajajo organi za notranje zadeve vse preveč osamljeni, pri čemer nimajo dovolj možnosti za preprečevanje kriminala, kar je v kriminalni politiki moderne družbe izrednega pomena. Za minulo obdobje je značilna vrsta novih pojavnih oblik, ki so jih zasledili na področju finančnega sistema. Te pojavnosti so narekovale razmere, ki so vladale na tem področju, predvsem pa odsotnost družbenega nadzora. Znana afera »Agrokomerc« opozarja, da varstvo družbenega premoženja zahteva nenehno dopolnjevanje socialističnih etičnih norm ter utrjevanje odgovornosti in discipline pri ravnanju z družbenimi sredstvi in učin-

PREGLEDNICA II

1	2	3	1	2	3
1. Ajdovščina	170	0,48	35. Maribor-Tabor	851	2,40
2. Brežice	397	1,12	36. Maribor-Tezno	608	1,72
3. Celje	1908	5,39	37. Metlika	100	0,28
4. Cerknica	126	0,36	38. Mozirje	149	0,42
5. Črnomelj	295	0,38	39. Murska Sobota	830	2,34
6. Domžale	642	1,81	40. Nova Gorica	788	2,22
7. Dravograd	86	0,24	41. Novo mesto	1250	3,53
8. Gornja Radgona	371	1,05	42. Ormož	212	0,60
9. Grosuplje	310	0,88	43. Piran	567	1,60
10. Hrastnik	222	0,63	44. Postojna	340	0,96
11. Idrija	159	0,45	45. Ptuj	1176	3,32
12. Ilirska Bistrica	159	0,45	46. Radlje ob Dravi	159	0,45
13. Izola	238	0,67	47. Radovljica	555	1,57
14. Jesenice	444	1,25	48. Ravne na Koroškem	310	0,88
15. Kamnik	320	0,90	49. Ribnica	207	0,58
16. Kočevje	348	0,98	50. Sevnica	295	0,83
17. Koper	781	2,20	51. Sežana	274	0,77
18. Kranj	1026	2,90	52. Slovenj Gradec	182	0,51
19. Krško	426	1,20	53. Slovenska Bistrica	463	1,31
20. Laško	279	0,79	54. Slovenske Konjice	269	0,76
21. Lenart	257	0,73	55. Šentjur pri Celju	252	0,71
22. Lendava	391	1,10	56. Škofja Loka	458	1,29
23. Litija	187	0,53	57. Šmarje pri Jelšah	416	1,17
24. Ljubljana-Bežigrad	1479	4,18	58. Titovo Velenje	903	2,55
25. Ljubljana-Center	2839	8,02	59. Tolmin	198	0,56
26. Ljubljana-Moste	1270	3,59	60. Trbovlje	313	0,88
27. Ljubljana-Šiška	1801	5,08	61. Trebnje	309	0,87
28. Ljubljana-Vič	1464	4,13	62. Tržič	193	0,54
29. Ljutomer	223	0,63	63. Vrhnika	271	0,77
30. Logatec	118	0,33	64. Zagorje ob Savi	232	0,65
31. Maribor-Pesnica	300	0,85	65. Žalec	621	1,75
32. Maribor-Pobrežje	447	1,26	66. Tujina	86	0,24
33. Maribor-Rotovž	1591	4,49	67. Drugje	141	0,40
34. Maribor-Ruše	250	0,71	68. PŽM	62	0,18

kovito preprečevanje vseh pojavov njihovega prilaščanja, zlorabe in razsipništva. Ob vsem tem je zaskrbljujoča ugotovitev, da samoupravni nadzor vse bolj slabi in izgublja funkcijo korektorja in preprečevalca negativnih pojavov v delovni organizaciji, kjer bi pravzaprav morali krepiti zavest in odnos delovnih ljudi, da bi pre-

moženje svoje delovne organizacije varovali kot svoje. V naši družbi bo zaradi znanih problemov in protislovij moralo zavladati prepričanje, da ima preprečevanje deviantnosti velike prednosti pred represijo, zlasti na področju gospodarskega kriminala, ki v nekaterih oblikah že izpodkopava ekonomske in politične temelje naše družbe.

UDC 343.3/7(497.12) »1987«

Crime in SR Slovenia in 1987

Posega, E. Department for Crime Reprission at Republic Secretariat for Internal Affairs of SR Slovenia, Ljubljana, Yugoslavia

In the statistical year 1987 35,421 criminal offences were reported on the territory of Slovenia which, is 7.1 per cent fewer than in the previous year. Crime rate trends have been continually decreasing, which is mainly due to the decline in criminal offences against social and private property.

33,284 criminal offences were classified under general crime, 2,119 under economic crime and 18 under political crime.

Among all the crimes reported there were 23,580 acts by unknown perpetrators at the time when registered by the police. Law enforcement officers succeeded in investigating 9,478 cases while 14,102 or 39.8 per cent of criminal offences remained un-cleared, which is better than the previous year. In addition, 610 criminal offences from the previous years were investigated.

The great majority of criminal offences were cleared up by police officers while the rate of offences notified by the inspectorate services remained at the same, relatively low level, totalling only 0.33 per cent.

There were 16,509 suspects, many of them were reported several times, so that the number of all suspects reported totals 25,945. Of these, 255 suspects have already been processed by criminal justice agencies nine or even more times. Among all suspects there were 3,004 recidivists or 18.2 per cent and 1,008 or 6.1 per cent of special recidivists. There were also 4,806 juveniles who committed 3,453 criminal offences.

In the area of general crime, an increase in acts involving violence (robberies, rapes) must be specially emphasized.